

אוהב ימים

על עין טובה,
לימוד זכות ואהבה

צבי איל

מי האיש החפץ חיים,
אהב ימים לראות טוב -
נצור לשונך מרע,
ושפתך מדבר מרמה.
סור מרע ועשה טוב,
בקש שלום ורדפהו.

תהילים לד יג טו

מעשה ברוכל אחד, שהיה מחזר בעיירות סמוכות לציפורי,
והיה מכריז ואומר: "מי רוצה לקנות סם חיים?"
התאספו ונדחקו סביבו רבים.
באותה שעה היה יושב רבי ינאי בביתו ולומד.
שמע את קריאת הרוכל,
קרא לו: "בוא, עלה לכאן ומכור לי".
אמר לו הרוכל: "לא אתה צריך לסם זה ולא שכמותך".
הפציר רבי ינאי במוכר,
עד שהוציא הרוכל ספר תהילים והראה לו את הפסוק
"מי האיש החפץ חיים, אוהב ימים לראות טוב,
נצור לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה, סור מרע ועשה טוב".
אמר רבי ינאי: "כל ימי הייתי קורא את הפסוק הזה ולא ידעתי
את כוונתו, עד שבא רוכל זה והודיעה".

מדרש שמות רבה פרשה טז ב

אוהב ימים

צבי איל

איורים: אוריאל ברקוביץ

אנא הכן כבר עמ' קרדיטים
בסיסי ע"פ ספרים אחרים של ידיעות
(כולל עורך אחראי: דב איכנוולד).

עריכה לשונית: ציפי פינגלה
ניקוד: בועז אופן

תוכן עניינים

9 **פתח דבר** (ובו כל מיני דברים על מחשבות ודיבורים).....

18 **פרק א.** זה היה באמת!.....

אין עוד מלפניו לנאץ בנו כל-כך, מיאש ומחולל לינוי, כמו סיפור טוב. הפרק הזה הוא מפעל חי צם התכנים ליבואו בפרקים הבאים בצורה ציונית.

56 **פרק ב.** זה היה באמת?.....

נוח אנו אריות בטוחים להדברים לידועים אנו הם אכן בדיוק כפי לראינו או למענו. נוח, נוח, אבל אפצוים רחוק מאוד מהמצאותות אנונו בוראים אנו צואים, ודרכ המלקטיים להבה נצים אנו ארביטי, אוספים עוד ועוד הוכחות לצדקתנו המדומה.

86 **פרק ג.** הזולת הוא ראי.....

אנונו מתאסקים המון באחרים, בדרכ להבה הם צריכים אריות ואלהמתנות לפי דעתנו, ולא מיאש למים אב לבא זה אנונו אמעלה מדברים על צצאנו ובורחים מצצאנו גם יחד.

116 **פרק ד.** בשביל מה זה טוב להתעסק ברע?.....

אם הנהל מפעסץ בתכנו ודוחף אותנו ארביטל בלשוננו. מהרץ ומחוללה בקיומית להתכנו אנונו מנסים לחמוק בלשוננו מטילים בול במילפבו אחר. רק טוב מוסיף טוב.

148 **פרק ה.** להיות כאלהים.....

ישנה דרך אנוץ בטוב האינסופי לבנו, בחוסל הפאזיר והאמית לננו. הרצון הטוב לננו צולה אותנו כל ארבים, ובכוח המבט החיובי והרצין הטובה לננו, גם אנו כמוט בוראים צואים טוב ומאלי.

186 **פרק ו.** כללים של מילים.....

אין די הרצון הטוב, ואסילו לא במאמת הפן. הידיעה מה מות ומה אסור הכרחית לשם הכוונת הרצונות הטובים אל הדרכ הטובה. באבחנה הבהירה והכאליים המסודרים גם מקלים וכוותרים מהתבטות באתי סוסקת מה נכון.

213 **אחרית דבר** (ובה נשוב אל סיפור חיינו).....

פתח דבר

(ובו כל מיני דברים אף מחלבות ודיבורים)

חשבו לרגע על מין אתגר שכזה: לאחר מסע במנהרת זמן פלאית אתם מוצאים את עצמכם בפונדק דרכים בכפר נידח באירופה לפני כמאתיים שנה. ליד אחד השולחנות יושב איכר עב בשר וקשה יום, לידו כוס בירה גדולה, בידו אומצת בקר עסיסית ונוטפת שומן, והוא נוגס בה בתיאבון ובסיפוק מופגנים. עליכם מוטלת המשימה לשכנע את האיש שלמען אריכות ימיו ושנותיו ולמען איכות חייו, מוטב שיניח את הבשר מידו, ירחיק את הבירה, יעשיר את התפריט שלו בירקות ירוקים טריים, ימעט באלכוהול ויימנע מעישון, ואף יחלץ עצמותיו בפעילות גופנית סדירה מדי יום.

קשה למשוך את תשומת ליבו של השקוע בנתח הבשר שבידו, אך לאחר ניסיונות אחדים הוא מרים את הראש, מנגב את פיו וזקנו בשרוול, ומביט בכם במבט חשדני ומסויג.

כעת מה תאמרו לו? תלמדו אותו על כולסטרול טוב וכולסטרול רע? על טרשת העורקים? תחשפו בפניו נתונים סטטיסטיים מעוררי צמרמורת על התחלואה העולמית ומספר המתים בכל שנה מהתקפי לב ומסרטן? אולי תיתנו לו לצפות במצגת שהבאתם עימכם במחשב הנייד הישר מן העתיד הרחוק?

זה הרי מגוחך. איך מגשרים על פער מושגים עמוק כלי-כך? בעולם שבו חי הכפרי הזה, שִׁמן הוא יפה והוא בריא, ואין שום סיכוי שהוֹןָה מעונב ישכנע אותו אחרת.

יותר מכך - לכו תשכנעו את הרעבתן שלא רק למען אריכות ימיו כדאי לו לעשות את כל המאמץ הזה, אלא שגם הרגשתו היומיומית תשתפר לבלי הכר אם ייענה להצעתכם. לכו תסבירו לו כמה נעימה הרגשת הרעננות שבאכילת סלט ירקות טרי או התחושה שאחרי ריצה של שלושה קילומטרים ומקלחת טובה, ושלמען ההרגשה הזאת כדאי לוותר אפילו על הגיהוקים שבסוף זלילה הגונה, על תחושת הבטן המאיימת להתפקע, הכבדות והרצון לצלול לשינה ארוכה בעקבותיהם...

אמר דוד המלך: "מי האיש החפץ חיים, אוהב ימים לראות טוב - נצור לשונך מרע..." במילים המעטות האלה טמונה אפשרות של אושר, של שמחה ושל חיים מלאי סיפוק, ולמרות זאת נצירת הלשון איננה חלק מהתפריט המקובל בעולם שבו חלק משמעותי מן ההנאות הקטנות של החיים הוא הפטפוט על אחרים מאחורי גבם. הספרות היהודית בת אלפי השנים מלאה רגישות למה שמתחולל עלידינו בדברים

שאנו אומרים או שומעים על אחרים, ובדרך שבה אנו שופטים במבט עינינו או מותחים ביקורת. בדבריו הקצרים של דוד המלך יש הזמנה לדיאטת פלאים מבריאת נפשות, והצעה לחידוש אורח החיים כולו, הזמנה לדרך חיים טובה וחיובית, ובכל זאת קשה מאוד לעומד מן החוץ לחוש את האושר שבכל זה.

בסמוך לתחילת כתיבת הספר הזדמנתי לביתו של חבר. בסלון ביתו היה תלוי שלט מאיר עיניים ועל גביו מתנוססות המילים "בבית זה אין מדברים לשון הרע". אחרי דקות אחדות נכנסה ידידה של אותו חבר, וכשפגש מבטה המופתע את הכרזה שעל הקיר, שאלה בנימה עוקצנית: "מה, כאילו לא חיים בבית הזה?!" התגובה האינסטינקטיבית הזאת מובנת לי היטב, כשם שמובנת לי ההנאה המפוקפקת שבזלילת בשר שמן ובירה ללא מידה. דווקא מפני ההזדהות עם התחושות הללו אני גם חש בחריפות את הקושי להסביר שבין המושג "חיים" ובין לשון הרע אין דבר מן המשותף, ושההנאות הקטנות של החיים רחוקות מאוד מסיפורי רכילות עסיסיים ופיקנטיים.

הרגלי התזונה הנפשיים שלנו משובשים לפעמים ואינם מאפשרים לנו להכיר בערך של תקשורת בין-אישית מסוג אחר. השמנה ואכילת יתר אינן צרות של כפריים אירופאים מלפני מאות שנים. בחברת השפע ג'אנק פוד שמן ומזיק נגיש מאוד, מפתה מאוד, ומוצע במיליון ואחד טעמים וצורות. גם כמות "דיבורי הג'אנק" שסובבים אותנו ושזמינים לנו הגיעה לרמות גבוהות מאי פעם. זה התחיל בעיתונות ובתקשורת הכתובה, התעצם עם כניסת התקשורת האלקטרונית לחיינו - רדיו, טלוויזיה וטלפון, וגדל פי כמה עם כניסת מכשירי הטלפון הנייד, האינטרנט והדואר האלקטרוני. כמויות המידע, הזמינות והנגישות עולות על כל דמיון. כמעט אין אדם שאם תקלידו את שמו בגוגל לא תגלו פרטים מעניינים על חייו. בהתאם, גם אפשרות המכשול בעניינים הללו התעצמה. נתקלתי במקרים רבים מאוד של מסרונים שהיו מלאים פרטים עסיסיים או מילים קטלניות על אדם מסוים, שנשלחו בחוסר תשומת לב רגעית לאותו אדם בעצמו (העמידו את עצמכם לרגע בסיטואציה - מיד בתומו של בליינדייט מתסכל ומנומס למראית עין, כתבתם לחבר טוב משהו בסגנון "זה היה סיוט. לא יכולתי להסתכל עליה שתי שניות רצוף", אך שלחתם את ההודעה בטעות לבחורה...). נתקלתי גם במיילים רגישים ונושאי ביקורת שנשלחו לרשימות תפוצה ארוכות והתגלגלו מכתובת אחת לאחרת, בלי שמישהו באמת עקב אחריהם, וגרמו בתפוצתם צער רב ונזק.

אז מה עושים?

לצד העומק והמרחבים המופלאים שבספרות היהודית נעזרתי במחקרים עדכניים בפסיכולוגיה ובסיפורים חיים רבים (שעד כמה שיכולתי לבדוק, התרחשו כולם בפועל) כדי לעורר משהו מתחושת האושר שבגמילה מריכולים מיותרים, כדי להציע משהו מהקסם שיש בעולם שבו עין טובה היא דרך ההבטה הטבעית במציאות ובאנשים שבה, והיא היסוד של התקשורת ומערכות היחסים.

אומרים שעם האוכל בא התיאבון, אבל במקרה הזה נכון יותר לומר כי עם הדיאטה יבוא התיאבון להמשיך בה, ממש כשם שעם ההתרגלות לתזונה בריאה מופיעה גם ההרגשה הטובה והרעננה. כשמתרגלים זמן ניכר לכך שהחטיפים שלנו הם גזר וחסה, מגיע שלב שבו גלידה ושקולד כבר לא ממש "עושים לנו את זה" (גם אם אין שלב שבו אפשר להפסיק לעמוד על המשמר). כך גם באשר להתרחקות מלשון הרע ומרכילות. סטיקר מתוק שראיתי על כמה כלי רכב מנוסח בלשון דומשמעית, ומכריז על מה שאמורה להיות מטרנתו: "לשון הרע? לא מדבר אליי".

אין לי ספק שהתנסות מעשית באמור כאן תוליד תחושות חדשות של אור וטוב, אהבות חדשות ואיכות עמוקה ומשוכללת של מערכות יחסים.

בראש הספר מובא סיפורו של רבי ינאי שקנה את הפסוק בתהלים כ"ס חיים" מרוכל ליד ביתו. יש משהו קסום ופשוט בסיפור המתוק הזה.

כשהכריז הרוכל בקול גדול "מי רוצה לקנות סם חיים?" הוא למעשה חזר בלשונו על שאלתו של דוד המלך: "מי האיש החפץ חיים, אוהב ימים לראות טוב?"

מיהו "אוהב ימים"? זהו מי שאוהב את הימים העוברים עליו, ואיננו מצפה לימים אחרים שיבואו. אוהב ימים הוא מי שחי את ההווה וממצה את הטוב והאור שבו. רובנו בורחים מחוסר הנעימות שבכאן ובעכשיו אל מרדף אחר סוג של "פְּטָה מוֹרְגָנָה" כאילו מעיין החיים נמצא באופק לפנינו, ואילו אנחנו בלב שממת המדבר. אנחנו רצים אחר האשליה של החיים שבהם אנחנו חפצים והימים שנאהב אם רק יגיעו, אבל בסופו של דבר מכלים ימים רבים בדמיונות ריקים ונוחלים

אינספור אכזבות.

אוהב ימים הוא זה שאיננו בורח מהחיים שמזומנים לו. הוא מוצא במה שהוא נתון בו את השמחה ואת הסיפוק. אהבת ימים שכזאת היא סם העושה את החיים רצויים, ארוכים, מלאים, וספוגים תחושת מימוש עמוקה.

הסחורה שמציע הרוכל למי שחפץ חיים וחפץ להיות אוהב ימים היא "נצור לשונך מרע, ושפתיך מדבר מרמה". סוד אהבת הימים, סוד אהבת ההווה ומציאת האושר בו, הוא סוד העין הטובה, ההבטה החיובית בכל אדם, הלשון המפרגנת והמספרת בשבח הסובבים אותו.

רכילות היא מלאכתו של הרוכל, אותו סוחר עובר אורח, שכשהוא פוקד את העיירה ומכריז על מרכולתו הוא מעורר התרגשות רבה - אולי נמצאים בחיקו סודות האושר הקטנים והמשמחים. כששומעים באמצע שגרת היום האפורה את קולו של הרוכל שהגיע לעיר וקורא לנו להשתתף במבצע שהוא "הזדמנות חיינו", אין זה משנה שהתאכזבנו מהבטחותיהם של עשרות רוכלים קודמים, אנו שוב מתפתים. הרוכל מסייע לנו לברוח לרגע מחיי ההווה אל שמחת הרכישה, אל חוויית ה"שופינג". ממש כמו עולם הפרסום המסחרי כך מפתה רכילות טובה ועסיסית.

הרוכל בסיפור הנזכר משתמש בתרגיל מבריק. מרכולתו היא הניגוד הגמור לתכונת הרוכלות. כדרכם של רוכלים מכריז גם הוא שבאמתחתו תרופת פלאים ומזור לכל חולי. הרי גם כשמוכרים לנו משקה קל שערכו הבריאותי מפוקפק, מבטיחים לנו שמדובר ב"טעם החיים". העוברים והשבים בוודאי עמדו שעות ארוכות בתורים אינסופיים, רק כדי להיות מראשוני הרוכשים, אך את כולם הוא מלמד לקח יקר מאין כמותו - סם החיים זמין וקרוב להם מאוד. שום רוכל לא יוכל לספק להם את הסחורה או להביא להם אותה מארץ רחוקה. היא נמצאת בליבם פנימה.

המרדף אחרי מרכולתם המפתה של רוכלים, רכלנים, בעלי שמועות או בעלי לשון הרע, הוא מרדף אחרי חיים שבדמיון שרק מרחיק אותנו מהחיים האמיתיים ומהטוב שבהם. לכן ההימנעות מכל זה קשורה ביכולת שלנו לחזור אל מי שאנחנו ולחיות את חיינו בטוב. לא להתעסק באחרים, לא לנבור ולחטט בחייהם, ואף לא לבקר ולשפוט בעין צרה.

גם רבי ינאי בעצמו, שכפי שאומר לו הרוכל איננו זקוק לסחורתו, לומד את הלקח העמוק כליכך והפשוט כליכך הזה מפיו של הרוכל, מפני

שהחוויה החזקה הזאת גורמת לו לחוש שזאת הפעם הראשונה שהוא מבין את המשמעות הממשית של מילות הפסוק.

הספר הזה הוא ספר מסחר בסם הזה, סם אהבת הימים. באותה סחורה עתיקה סוחר גם אני. הסם הזה רק משיב עם הזמן, הוא זמין, והוא חוקי ורצוי מאוד, אף-על-פי שללא ספק מדובר ב"סם קשה" שפועל חזק מאוד...

הספר הזה נועד לכל מי שמאמין שהדרך שבה הוא מדבר אל האנשים סביבו והדרך שבה הוא מדבר על האנשים סביבו הם עניין ראוי לתשומת לב ושיקול דעת.

הספר הזה נועד לכל מי שמכיר בכך שסגנון התקשורת שלנו, הדרך שבה אנו שופטים אנשים ומבקרים אותם, מעשים ודעות, הם עניינים שקובעים את גורלנו ואיכות חיינו.

הספר הזה נועד לכל מי שיש כוח במותניו לנסות פעם אחר פעם, גם אם נכשל ונפל. הוא נועד למי שיש אצלו "רעל בעיניים" ואשר חותר בלי הרף אל הטוב, שהוא יודע שמובטח לו.

מסגנון דבריי עד כאן ייתכן שמובן שכשלעצמי אני נקי מכל דיבור סרה באחרים וחיטוט רכלני בחייהם.

ובכן, גילוי נאות (בשקט בשקט): רחוק מזה!

לפני זמן מה טיילתי עם חברים ובין השאר נסובה שיחה על כתיבת הספר שבידכם. מנושא לנושא התגלגלנו ברצף אסוציאציות, ומהספר העוסק ברכילות עברנו במהרה לרכל על מכר משותף ופרטים אישיים מחייו... אופס! תפסתי את עצמי על חם... האמת היא כי הייתי משועשע למדי. זה היה לקח חשוב שהדגיש וחייד עבורי שוב, שאת הספר הזה איני יכול לכתוב כמוכח ומטיף אלא כשותף בכל העניינים הנזכרים בו. גם אני, כמו כמעט כל אחד אחר, מתפתה בקלות ל"גיאנק פוד". אני לומד ומשתדל, נכשל ונופל, ואזר כוחות כדי לקום ולהתאמץ שנית.

מסופר על אחד מגדולי ישראל שגם לעת זקנתו היה מכתת רגליו בעיירות כדי להורות את ישראל דרך מוסר ויושר. כששאל אותו אחד

מתלמידיו אם יקר בעיניו כליך העניין עד שימים ארוכים הוא מתייגע בדרכים קשות כדי להגיע לעיירות נידחות ובהן יהודים מתי מספר, ענה לו אותו רב חכם: "די לי גם אם פרי כל עמלי יהיה תיקונו של אדם אחד ויחיד, ואפילו אם יהיה האדם הזה אני בעצמי..."

ישנו אדם אחד, שביחס לספר הזה ראוי לומר עליו "שלי ושלכם - שלו הוא". הוא היה איש חפץ חיים ואוהב ימים, ובאהבתו לטוב וליושר האיר לכולנו ופקח את עינינו לראות כמה גדול וחשוב התוכן הזה. זהו רבי ישראל מאיר הכהן (ה'תקצ"ח-ה'תרצ"ג, 1838-1933) שהיה רב בעיירה בליטא ושמה ראדין (אך סירב לקבל שכר על רבנותו, והתפרנס מחנות מכולת שהייתה בבעלותו וממכירת ספריו בעילום שם). לספרו הוא קרא בשם הפשוט והקולע 'חפץ חיים', ונהיה מזוהה עימו כליך עד שדבק בו בעצמו הכינוי הזה. רק מכוחו ובזכותו מוגש לכם הספר הזה, ואם יש בו שגגות כלשהן, ממני הן.

לאנשים רבים עליי להודות על עזרתם בכתיבת הספר והוצאתו לאור - עזרה במציאת חומר, בעיבוד הרעיונות, בהערות, בהארות ובעידוד, ומפני החשש שאשמיט מי מהם, אביע את תודתי הכנה והכללית לכולם יחד.

רק אחד אזכיר בפירוש - אותו ידיד שבסלון ביתו מצאתי את עצמי ניצב מול הכרזה הנ"ל, אשר הוא הרוח החיה מאחורי הספר והדוחף לבלי הרפות למען כתיבתו - אליהו טייב. כבספריי הקודמים כך, ויותר מכך בספר הזה - ללא עקשותו הבלתי מתפשרת, מזמן הייתי מרים ידיים ומתייאש. מי שעורר את אליהו עצמו לעיסוק בנושא וחשף אותו לחיוניות שבשינוי סגנון הדיבור שלנו, הוא בנו של אליהו - יאיר. אני מייחל ומאמין שזכותם הגדולה ביוזמת הספר תעמוד להם לברכה ולשפע כל טוב. תעמוד הזכות הזאת גם לעילוי נשמתו של אביו של אליהו - רפאל חי ז"ל.

ומילה אחרונה על איש יקר נוסף. תכליתו של הספר הזה להרבות אהבה בין כולנו. אינני יכול שלא להזכיר את מי שחבים לו כולנו הרבה מאוד, אך לבושתנו הפנינו לו עורף, ולעינינו הוא נמק והולך. יונתן פולארד נתון בכלא האמריקני יותר מעשרים וחמש שנים בתנאים מצמררים ומצבו הבריאותי בכי רע. האיש הגיבור הזה נותר אוהב ומסור לעמו למרות כל שעבר עליו, ולמרות יחסנו. הלוואי שיהיו בנו תבונה, כוחות ואומץ להתמסר ככל כוחנו להצלחתו והשבתו של הבן האהוב הזה אל חיק עמו וארצו.

כז

זה היה באמת!

אין עוד משפחון לנאץ בנו כל-כך, מרגל ומחולל לינוי כאו
סיפור טוב. הפרק הזה הוא מפגל חי עם התנאים
ליבואו בפרקים הבאים בצורה ציונית.

עֲלֵיהֶם לְבַעֲיֵכֶם סִפְרוּ,
וּבְעֵינֵיכֶם לְבַעֲיָהֶם,
וּבְעֵינֵיהֶם לְדוֹר אַחֲרָיִם.

יואל א ג

יש בו משהו, בסיפור, שכובש יותר מכל הסבר מנומק. הכישלון באמירת מילה לא נכונה שהתגלגל ממנה גזק רב, או חוויית הערך העמוק של מילה טובה עשויים לחולל בגפש מהפך של ממש. סיפור שמציג לעיני רוחנו תמונה חיה, טוב מאלף מילות שכנוע. על כן, לדוגמאות הרבות שנשזרו במהלך פרקי הספר מצורפים כאן עשרה סיפורים, שראוי לתת להם מקום בפני עצמם.

רבי שלמה קרליבך היה רב, מלחין וזמר שהסתובב בעולם כולו, הופיע, ניגן, שר ורקד, ובעיקר עטף את כל מי שפגש באהבה אינסופית. רבי שלמה אהב את אומללי החיים, את המורחקים והמנועים מהחברה, והוא הפקיר את חייו הפרטיים למען כל מי שהיה יכול לעזור לו.

רבי שלמה היה מביט על כל מי שנתקל בו בעין אוהבת בלי גבול. מעולם לא התייחס אל אדם מתוך שיפוט מוקדם או חריצת דעה מראש. ובכל זאת, הזדמן גם לרבי שלמה בעצמו ללמוד שיעור חשוב בנושא זה. הדברים המובאים כאן הם שכתוב של מה שסיפר בעצמו בעברית המעט עילגת, החיננית והמתוקה שלו, ונערכו בהם תיקוני לשון קלים בלבד.

החזן העיוור

ובכן, אני מוכרח לספר לכם...

לפעמים כועסים על אדם ואחר כך מתביישים - "איך כעסתי? איזו טעות, איזו טעות, איזו טעות". ולי הייתה אחת הפעמים בחיים, לצערי יש לי הרבה במה להתבייש, אבל באותו הרגע התביישתי, כמעט לא רציתי לחיות. וזה הסיפור -

באיזה מקום יש בית כנסת ששם מתפללים עם כל הלב, עם כל הנשמה, במיוחד יש שם הרבה ילדים קטנים, והם שרים ממש כמו מלאכי השרת. פעם באתי לשם בשבת בבוקר, ולצערי, החזן, מעולם לא שמעתי דבר כזה, אין לו קול, אין לו שום דבר. לא זוכר את המנגינות, אבל טוב, זה אני סולח לו, אבל המילים, הוא אפילו לא אומר את המילים, הוא אומר: "שוכן... מרום... קדוש... לישרים... תהילה... תתהלל, ובמקהלות... משיחך". ממש לא רציתי להתפלל איתו, הייתי בטוח שמן הסתם הוא אדם עם הרבה כסף, הוא נותן כמה מאות שקלים לבית הכנסת ומרשים לו להתפלל. איזה גועל נפש. עמדתי בפניה והתפללתי לעצמי.

אבל מה אפשר לעשות, כשמוציאים את ספר התורה, מוכרחים... מוכרחים... מי לא רוצה לנשק את ספר התורה? אני ניגש לארון

הקודש לנשק את התורה, ושם לארון הקודש יש כמה מדרגות עד למעלה, ואני רואה ששני יהודים מחזיקים בחזן. אני שואל אותם: "הוא לא יכול ללכת?" והם אומרים: "לא. אתה לא מכיר אותו? הוא החזן העיוור. הוא היה חזן ראשי בלמברג. היה לו קול ממש כמו ללוויים בבית המקדש, אבל הוא היה באושוויץ ארבע שנים. לא רק שמרוב מכות אין לו עוד עיניים, אין לו קול, וגם שכח את המילים מהתפילה, והיום ביקשו ממנו שיעבור עוד פעם לפני התיבה".

אתם מבינים? איזה תפילות... איזה תפילות... אם פעם אחת ביום הכיפורים לדקה אחת אזכה להתפלל כמו שהוא התפלל אז בשבת בבוקר... מן הסתם הוא זכר את כל התפילות בלמברג, איך שהיה לו קול, איך שהוא ראה את הכול, ועכשיו הוא שבור, הוא שבור, הוא נשאר רק שברי שברים. אם יש אדם אחד עם לב נשבר, זה החזן העיוור.

איך לא הרגשתי? איך לא הרגשתי את עומק התפילות שלו? אני אומר לכם - לא רציתי לחיות. חשבתי - אני ממש חיצוני חיצוני, אין לי שום פנימיות. עמדתי ככה ולא ידעתי מה לעשות עם עצמי. בינתיים החזן התקרב עם שני היהודים ששומרים עליו, וכל אחד מהמתפללים מנשק את התורה. כשהוא עבר על ידי במקום לנשק את ספר התורה, נישקתי את ידיו הקדושות. אתם יודעים רבותיי, כשאדם בסוף הקב"ה נותן לך קצת חיים חדשים. באותו הרגע הוא שאל את היהודים "מי האדם שנשק את ידי?" אמרו לו: "שלמה קרליבך". הוא פנה אלי עם העיניים בלי אור, רואים את המכות על פניו, והוא אומר לי "הי שלוימ'ה, אני אוהב את המנגינות שלך". הוא נתן לי חיים חדשים.

אני נשארתי שם באותה העיר שבוע שלם. הלכתי בכל יום לטייל איתו. איזה יהודי, איזה אדם נשגב.

אחרי כמה חודשים התגעגתי אליו. החלטתי לצלצל אליו. אשתו ענתה לי ואמרה לי: "שלוימ'ה, החזן העיוור כבר לא בעולם הזה, עכשיו הוא חזן שוב בגן עדן..."

